СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОї ОРГАНІЗАЦІї УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 22. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер 28-го січня,

VOL. XLV. No. 22. Jersey City, N. J., Thursday, January 28, 1937. THREE CENTS

ПОВЕНЕВА ТРАГЕДІЯ ЗРУШУЄ СЕРЦЯ ЦІЛОЇ АМЕРИКИ

Ціла Америка глядить з запертим духом за вістями з територій, навіщених повінню. У Вашинґтоні пороблено під доглядом президента перші кроки в справі негайної допомоги соткам тисяч потерпілих, що осталися без даху над головами. Конґрес дав згоду, щоб ужити допомоговий фонд у сумі $750,000,000 на цю поміч. Та й цього буде замало. Покищо веде властиву тимчасову допомогову акцію Червоний Хрест, що потребує на біжучі конечні видатки $10,000,000. Населення краю вже спішить з жертвами для Червоного Хреста, при чім замітне те, що між жертводавцями є в першій лінії ті міста, які недавно самі так дуже потерпіли від подібної повени.

750,000 осіб без даху і засобів поживи.

Червоний Хрест подає, що приблизно треба числитися цілком певно з тим, що повінь повиганяла з хат яких 750,000 осіб, які треба примістити і дати їм поживу та лікарську поміч. Вже досі нараховано 175 осіб, що загинули підчас повеневої катастрофи. Та є ще тисячі осіб, що осталися в домах чи схоронилися на горбках чи малих островах, відтятих від світа. Ті особи треба негайно виратувати, бо згинуть з голоду чи від хоріб, або будуть залиті водами.

Чиста потопа.

Летуни, що облетіли простори навіщені повінню, подають, що є під водою яких три тисячі квадратових миль. Ця велика територія, що є під водою, виглядає тепер як безмежний океан. Тут і там видніють вершки хат чи інших забудовань. Це є така величезна шкода, яку годі навіть приблизно обчислити. Її не буде можна взагалі направити, принаймні не за памяти цього покоління.

Ще не видно кінця.

Тільки можна припускати, що до яких 12 днів вода повинна спасти до цеї міри, що буде можна думати про рятування того добра, що залишене в воді й мулі. Вода в ріці Огайо трохи впала і в Синсинеті, що найбільше потерпіло від виливу, думають, що вже найгірше минуло. Але певности щодо цього нема. З міста далі виселюють населення. А це надзвичайно важна справа, коли подумати, що треба виселити 330,000 мешканців. А тут куди не глянеш, води і вогонь. Нема поживи і нема навіть води до пиття.

Геройство слідне на кожнім кроці.

Нещастя викликало в людей якнайкращі почування. Хто приглядається рятунковій акції, той мусить ствердити, що всюди видно самопосвяту. Рятують одні одних. Посвячують себе благородному ділу жовніри, поліція й урядовці. Всюди видно геройські зусилля допомогти ближньому.

ПРЕЗИДЕНТ ЗГАНИВ АВТОМОБІЛЕВОГО МАГНАТА.

ВАШИНГТОН.—Президент Рузвелт дав острий вислів свому негодуванню з приводу цього, що Алфред П. Слон мол., президент Ґенеральної Моторової Корпорації, відмовився взяти участь у дальшій конференції, яку скликала секретарка праці Перкинс у справі полагодження автомобільного страйку. В тих нарадах мали взяти участь теж і представники робітничої юнії. Слон подав, що не буде нараджувався з представниками юнії, як довго юнія „буде незаконно держати фабрику у своїм посіданні". Президент заявив, що рішення Слона є „дуже нефортунне".

ЧОМУ РОБІТНИКИ ТРАТЯТЬ ДОВІРЯ?

ВАШИНГТОН.—Місс Перкинс, секретарка праці, заявила, що таке поступовання, яке ціхує Ґенеральну Моторову Корпорацію, є причиною, чому робітництво не має довіря до таких компаній і їхніх президентів. Алфред Слон і йому подібні, казала Перкинс, уважають „сидячий страйк" незаконним. Але це ще мусить бути вияснене, бо воно не є таке собі цілком просте, бо ще донедавна і пікетування було незаконним, а ще давніше були незаконними всякі страйки.

МАЮТЬ ЗІЙТИСЯ „ОБВИНУВАЧ І ОБВИНУВАЧЕНІ".

НЮ ЙОРК. — Покищо не допущено до цього, щоб „сидячий страйк" робітників підземної залізниці підприємства „Бруклин-Мангетен Трензит Корпорейшен" довів до цього, що буде відтята електрична сила підземної залізниці. Значить, коло два міліони мешканців далі їздять кожного дня цею залізницею. Компанія згодилася піти страйкуючим робітникам на уступки і допустити до конференції тих двох робітників, яких видалила і задля яких вибух страйк. Юнійні робітники разом з тим, що їх усунув з роботи, на конференції мають сказати собі до очей правду.

НА БОРОТЬБУ ПРОТИ ДИТЯЧОГО ПАРАЛІЖУ.

Краєвий комітет для влаштування балів у честь Рузвелта видав зазив до цілого краю, щоб доходи з таких балів віддавати на фонд боротьби проти дитячого паралїжу, на котрий, як звісно, свого часу, вже в дозрілім віці, хорував нинішній президент Френклин Д. Рузвелт. Такі балі будуть відбуватися цієї суботи. Сподіваються, що на тих балях по цілому краю буде коло 5 міліонів учасників.

ПАРИЛЕВИЧЕВА ХВОРА ДУШЕВНО.

До Парилевичевої, жінки бувшого президента краківської апеляції, що перебуває вже довший час у вязниці під замітом хабарництва, покликали позавязничних лікарів, а це д-ра Томка, професора-інтерніста з краківського університету, й д-ра Зелінського, доцента-психіятра.

ОКРЕМІ ЛАВКИ ДЛЯ ЖИДІВСЬКИХ РАДНИХ.

Ендецькі радні в міській раді Лодзі- поставили внесення, щоб жидівським радним приділити окремі лавки ззаду поза польськими радними. Ще не було голосування над цим внесенням.

СИН ОБІКРАВ БАТЬКА.

20-літній В. Лесищин, який вернувся з табору праці на Волині додому, потребував гроша, а що батько якраз спав, а його годинник лежав на бюрку, син забрав „Омеґу", пішов на Майдан Сольських і продав її там за 15 зл., хоч цей годинник був вартости 60 зл. Але за братом побігла сестра. Вона побачила, кому він годинник продав; вернулася додому і повідомила про це матір. Мати й донька сходили при помочі поліції паскара Я. Федера, а що Федер каже, що не купив годинника, Федера арештували.

ДОБРЕ, ЯК НЕ ІМО ЗАДОБРЕ.

Статистика показує, що людина майже єдина із ссавців хорує на пістряка (рака) кормового проводу. Дослідники вяжуть це з надмірним споживанням мяса і товщів, як теж сильних приправ до їжі. Характеристичне, що у цих народів, що живуть майже виключно ростинним кормом, пістряк кормового проводу, а спеціяльно шлунка є майже незнаний. Зате процент пістряка росте рівнобіжно до вирафінування їжі. Крайню межу представляють Індія (4 проц. пістряка шлунка) і Данія 60 проц. усіх пістряків).

Данський учений Гідгеде подає у лікарській пресі, що в Данії до 1905. р. не знали майже городовини. Щойно з розвоєм гігієни віджилювання в 1934 р. споживано вчетверо більше городовини, ніж у 1905 р. Зате число пістряка шлунка впало теж на 4 рази.

На його думку, головною причиною пістряка шлунка і кормового проводу є постійне дражнення клітин сіллю, алькоголем і нікотиною; зате проста ростинна їжа, напр. каші, темна мука, городовина, овочі є незвичайно здорові і хоронять перед цією тяжкою недугою.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ СОВЄТІВ — РЕЛІГІЯ!

У промові, яку подало недавно совєтське радіо, Сталін заявив: „Уважаємо всяку релігію найбільшим нашим ворогом. Боротьбу з релігією мусимо дальше вести в побільшених розмірах. Не може бути мови про толеранцію для релігії, бо її ціль рішучо противна з нашою ціллю".

В ЧОМУ ВОНИ СПЕЦІЯЛІСТИ!

Міністерство справедливости Польщі виробило проєкт, на основі якого вводить поділ вязниць на звичайні і спеціяльні. Цих останніх буде пять типів: 1) спеціяльні вязниці для фізично і психічно хорих, яких не можна вживати до праці; 2) ізоляційні вязниці для налогових проступників; 3) вязниці для хліборобів, яких можна би було використати в рільництві; 4) вязниці для ремісників, яких можна би використати в промислі; 5) вязниці „рухомі", в яких вязнів будуть перекидати з місця на місце і використовувати при публичних роботах.

ОКРАДАЮТЬ КООПЕРАТИВИ.

Із склепу кооперативи в Костільниках, пов. Рудки, злодії вкрали ріжні товари вартости 1,000 зл. Тої самої ночі добулися до кооперативи в сусідньому селі Ляшках Завязаних, де вкрали товари на 2,000 зл.

ЛЮДИНА В ЗИМІ.

Зима — це пора року, яка викликує цілу низку перемін у житті людини, у її організмі і в побуті. На здоровля людини має зима безумовно додатній вплив. Це видно хочби з того, коли глянемо загально на північні людські раси та полудневі. Найважнішим чинником є тут вплив холоду. Низька температура оточення вимагає від живого організму більшого витворювання тепла. Тому людина мусить більше їсти. Рівнобіжно з цим іде збільшення апетиту і через те загальне скріплення сил.

Дальше вельми корисним явищем для людського здоровля є гра кровоносних судин, що повстає наслідком ріжниць температури „на дворі" і в наших мешканнях. Є це, так сказатиб, безплатний масаж нашої шкіри.

Наслідком холоду водна пара, що знаходиться в повітрі, ціпеніє і паде снігом. Як відомо, водна пара з повітря є тим чинником, на якім осідає всякий пил, порох, ґази і т. п., які разом з нею дістаються до наших легенів. Тому маємо в зимі значно чистіше повітря, ніж у літі.

Врешті низька температура оточення спричинює посилення акції серця, віддихання та зріст праці мязів. Все це має додатній вплив на людське здоровля; а коли до цього додати ще зимові розривки і спорти та розбиту одноманітність оточення новою сніжною декорацією, що є дуже додатне для психіки людини, то зрозуміємо, чому північні раси є такі загартовані фізично, що опанували інші, розлінивлені горячим підсонням краї.

НАСЛІДКИ ЛИХОЇ НОТИ З МАТЕМАТИКИ.

У Станиславові ученик 4-тої кляси 2-гої гімназії, Станислав Сеньковський, випив у будинку гімназії склянку денатурованого спирту, змішаного з домішкою сільного квасу. Стан ученика ґрізний. Його відвезли до лічниці. Причиною намаганого самогубства було те, що згаданий ученик дістав лиху ноту з математики.

НОВІ ДОРОГИ ФІЛЬМИ.

Кінематоґрафія має щойно сорок літ, одначе має вже дуже багату минувшину. Ми були свідками повстання фільми і народин німої фільми та звукової. Тепер ідуть праці над кольоровими фільмами, не так кольоровими, як радше пробами передати природні кольори на екрані.

На наших очах ідуть проби т. зв. пластичної фільми, що має дати нам повну ілюзію дійсного життя у трьох вимірах. Велику будуччину має тут проєкт творця кінематографу Лімієра; він пускає на екран дві стереоскопові барви — зелену і червону. Глядачі дивляться крізь сеціяльні льорнетки з барвленими склами. Одно скло пропускає зелені, фіолетні, червоні і сині проміні, — друге зелені, помаранчеві і червоні. Через те пов. в наслідку особи виглядають так, якби стояли живі.

Другим найновішим здобутком це тзв. телевізійна фільма. Однак вона ще не скоро появиться, бо кіноматоґрафічний промисл виповів їй війну. Цю фільму мали би висвітлювати в кінах при помочі висильної радієвої стації, просто зі студії. Це викликало би переворот у кіновій бранжі, тому фільмовий промисл викуповує навіть патенти на телевізійні уліпшення, щоб лиш недопустити до експльоатації „телекіна".

Однак цей стан довго не втримається; телевізійна фільма напевно опанує екрани.

ЯК ОРІЄНТУЮТЬСЯ ПТАХИ?

Природники віддавна ломлять собі голови над вияснениям загадки, як птахи, віддалені на сотні кільометрів від своїх гнізд, вертаючись із теплих країв, можуть попасти точно до свого гнізда, або до місця давнього побуту.

В останніх літах займалася цим питанням головно орнітольоґічна стація в Россітен. Німець В. Рімпель опублікував цікаві праці про здібність орієнтації у ластівок.

Цих птахів вивозили поїздами і літаками з Гамбурґа до далеких місцевостей, напр. до Лондону, Швеції, на Шлеськ. Ластівки вертались до гнізд навіть тоді, коли віддаль від їх гнізд перевищала 700 км. Непогода опізнювала значно час повороту. Ріжні птахи в ріжнім часі вертались домів; і так ластівки робили денно яких 400 км., шпаки яких 150 км.

Учені пробували дезорієнтувати птахів, обертаючи їх спеціяльними апаратами в якійсь частині дороги, одначе це не мало значіння на швидкість повороту.

Ці цікаві досліди довели, що маємо до діла тут не із т. зв. зоровою памяттю, але з іншою, покищо недослідженою здібністю орієнтації у птиці.

ДАЛЬШІ АРЕШТУВАННЯ В МОСКВІ

МОСКВА. — У звязку з процесом, що відбувається тепер у Москві, совєтські власти переводять дальші арештування видних большевицьких лідерів. Арештовано в двох останніх днях біля сто осіб. Серед них знаходиться вбивник царської родини, Бєлабородов, що в 1918 році був предсідником оренбурзьких Совєтів. В тягу процесу обвинувачені далі не щадять себе і далі обвинувачують Німеччину і Японію, що вони хотіли викликати переворот у Совєтах. На чолі цього переворотного руху стояв, кажуть, Троцький. Відповідно до їх слів, цей рух охопив найдальші території.

СЛУХИ ПРО АТЕНТАТ НА СТАЛІНА.

БЕРЛІН. — Німецькі кореспонденти доносять з Варшави, що там розійшлася чутка, що на Сталіна знову виконано атентат і тяжко його пострілено. Атентат виконав один з його найближчих секретарів. З Парижа доносять, що там теж розійшлася подібна чутка. У звязку з тим атентатом минулої суботи знов арештовано в Москві трьох високих большевицьких лідерів.

ВСЮДИ АҐЕНТИ І КОНТРЕВОЛЮЦІЯ.

МОСКВА. — Московська „Правда" з 4 січня ц. р. пише: „Лютий ворог народу, терорист Глібов-Авілов, що займав визначне становище директора заводу сільсько-господарських машин у Ростові, мав своїх аґентів навіть в установах міської партійної орґанізації. Характеристичне, що деякі керівники ростовського міського комітету не тільки не провадили боротьби з фашистівськими аґентами, але самі показалися замаскованими контрреволюціонерами... Дуже повчаючий приклад дає нам також київська партійна орґанізація. Скриті вороги совєтської влади зуміли там пролізати навіть на керівні позиції й розставляти скрізь своїх людей для ведення пляномірної терористичної акції".

ПОЛК. КОНОВАЛЕЦЬ У КОВНІ?

ВАРШАВА. — Польська Телеґрафічна Аґенція доносить, що від кількох днів перебуває в Ковні полк. Коновалець, голосний орґанізатор українського терористичного руху, якого замахова і диверзійна акція були виявлені в часі процесу за вбивство міністра Перацького". Далі твердить ПАТ, що полк. Коновалець перебуває в столиці Литви тому, щоб навязати з урядовими литовськими чинниками співпрацю.

ВСЮДИ ПО СВІТІ УКРАЇНЦІ КРІПШАЮТЬ.

ДЕРВЕНТА (Юґославія). — Український часопис у Юґославії, „Рідне Слово", пише: „В Руськім Керестурі почала від нового року роботу перша українська друкарня в Юґославії. Є надія, що в тій друкарні буде друкуватись і наше „Рідне Слово". На ту друкарню дарував покійний керестурський парох о. Михайло Мудрий 35,000 динарів, наш преосв. владика дарував черенки вартости 15,000 д., канонік Надь Димитрій жертвував 10,000 д., а решту, коло 30,000 динарів, назбирали наші братя в Бачці і Стримі. Мати в нинішних часах свою друкарню, це значить мати в своїх руках велику просвітню силу. Наші бачванські брати таку силу вже мають, а ми їх успіхом можемо лише тішитися".

З ЕСПАНСЬКОГО ФРОНТУ.

МАДРИД. — Революційні війська далі атакують місто, але червоні загони його завзято обороняють. Лівий уряд видав приказ, що цивільне населення до трьох днів мусить опустити місто. Біля пів міліона людей вже повинувалися цьому приказові і вибралися в світ за очі. На полудні революціонери наступають на Маляґу. Вони посунулися знов десять миль вперед і взяли три села.

СКІЛЬКИ ЧЕРВОНІ ЗАМОРДУВАЛИ В ЕСПАНІЇ ЛЮДЕЙ?

ЛОНДОН. — Голова офіційної комісії ґен. Франка в Лондоні, маркіз день Мораль, подав до відома статистичні дані, на основі яких виходить, що в часі останнього пів року червоні загони в Еспанії вимордували 110,000 цивільних осіб, що не брали участи у війні. З того 50,000 у Мадриді і 60,000 по інших містах.

НІМЦІ НАКИДАЮТЬСЯ НА ЧЕХІВ.

БЕРЛІН. — Німецька преса розпочала гостру кампанію проти Чехословаччини за те, що вона гнобить свою німецьку меншину, яка виносить три і-пів міліона німців, а також тому, що вона є в тісному союзі з Совєтами та на спілку з ними підготовляє мілітарний напад на Німеччину, будуючи в себе стратеґічні летовища для своїх і совєтських літаків.

У ВАРШАВІ ШАЛІЄ ІНФЮЕНЦА.

ВАРШАВА. — В цілій Европі під цю пору шаліє недуга інфлюенци, яка забирає сотні тисяч жертв. У Варшаві ця недуга шаліє більше ніж в інших місцях. Обчисляють, що сьогодня у Варшаві є 130,000 хворих осіб.

І ТАМ КОМУНАРІ ВБИВАЮТЬ ЛЮДЕЙ.

ЖЕНЕВА. — Комуністи напали на віче, що його влаштували швайцарські націоналісти в містечку Ляшо де Фонд, і вбили місцевого провідника націоналістів, Евгена Буркена. Цього морду вони допустилися тому, що згаданий націоналістичний провідник гостро виступав проти комуністів. Вслід за тим арештовано 12 комуністів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗРОЗУМІВ, АЛЕ ЧИ НА ДОВГО?

В попередній статті ми подали, як це відомий жидівський провідник, рабін д-р Стівен Вайс, впроваджував Гната Падеревського до Білого Дому, допомагаючи відбудовувати історичну Польщу. Імя цього д-ра Вайса е добре відоме в цілій Америці. Знають його й у світі, бо він бере участь у ріжних нарадах світового жидівства, наклонюючи його до боротьби з націзмом, головно шляхом економічного бойкоту Німеччини. Пригадаємо, що це до цього д-ра Вайса звернулися були американські українці підчас ославленої польської „пацифікації" Галичини, щоб і він прилучився до протесту проти польського варварства. Йому вислало „Обєдання" обширну книгу, видану анґлійською мовою з приводу пацифікації. А в книзі тій, як відомо, зібрані матеріяли про нищення українського народу під Польщею, про видирання української землі з рук тих українських селян, що повинні бути на ній господарями, та наділювання нею польських кольоністів. В книзі тій подані голоси з цілого культурного світу, якими осуджено Польщу за ці варварські вчинки. А цю книгу одержав д-р Вайс саме тоді, коли з польських університетів викидали жидівських студентів, і коли нюйорські жиди заповіли через те в Карнеґі Гол протестаційне протипольське віче, на якім, як оголошено, мав промовляти — сам д-р Вайс. Та ніхто інший, а таки самий д-р Вайс заспокоїв тоді американських жидів, що одержав запевнення від польського уряду, що буде положений кінець протижидівським ексцесам. І річ ясна, щоб не шкодити Польщі, навіть і словом не згадав за якусь „пацифікацію", за якісь варварства Польщі супроти українців, хоч мав документи тих варварств, хоч міг про них вичитати навіть у тій ґазеті, яка завше про нього згадує, себто в „Ди Ню Йорк Таймс". Не згадав він за це, хоч з українського боку ставилося справу так, що треба такі варварства брати засадничо, а тимсамим протестувати проти всякого гнету, беручи в оборону кожну гнетену націю.

Та бачимо, що аж тепер д-р Вайс зачинає говорити так, як ми завжди говорили. Бо ось минулої неділі він заявив, що треба поставити „загальний фронт" усіх гнетених і переслідуваних. Тепер навіть назвав він Польщу, яку помагав відбудовувати, „нецивілізованою", але за це, що вона хоче позбутися трьох міліонів жидів з Польщі. Виходить, що ніби д-р Вайс прозрів. Ніби добачив те, чого не хотів добачити і відчути тоді, коли американські українці серед зливного дощу десятками тисяч протестували в поході вулицями Ню Йорку проти варварств Польщі, доконуваних над українським народом. А тепер уже говорить за принципи і за спільний фронт проти — „нецивілізованої" Польщі. Цікаво тільки, чи хоч тепер добачить він крім гнетених жидів ще й українців, гнетених Польщею.

ЧАНҐ-КАЙ-ШЕК

(Христіянський володар буддистичного Китаю. — Жінка двох президентів).

Після того, як боротьба народів проти большевизму стала нині питанням існування культурного свуту, видвигнулися скрізь у загрожених ним державах і провідники відпору. Вони то під прапором **збройного націоналізму** намагаються вести шари рідного народу в безпощадний бій з полчищами червоної Москви, що хоче потопити ввесь світ у крові жертв кумуністичного інтернаціоналу. В останньому часі в ряді подвижників націоналістичної думки в змаганню проти крівавих гієн московського комінтерну зазначується яскраво що одна, і то неабояка цікава постать, а саме китайський вожд і державник, маршал Чанґ-Кай-Шек як провідник націоналістів Китаю. Його особа стала недавно предметом зацікавлення всього світу з приводу його відомого вхоплення сіпаками опришків, кермованих рукою большевицької Москви. У звязку з цим віденський журнал **„Фолькс-Цайтунґ"** помістив у своїм недільнім додатку з дня 3. січня б. р. цікаву статейку про Чанґ-Кай-Шека, з котрої я читачам „Свободи" подаю такі подробиці:

Предки китайського маршала — каже тут автор тієї статті — були прості собі селяни, і щойно його дід та батько почали займатися торговлею. Та після вчасної смерти батька заопікувалися хлопчиком свояки — маючі купці і торговці в Нінґпо — і віддали пізніше на виховання у військову академію в Паонтінґ. Отак, маючи років 17, Чанґ-Кай-Шек подався як офіцир до Японії і познайомився там з майбутнім президентом Китаю Сунятсеном. І таки з першим днем того знайомства він став одним з найбільш довірених людей великого новітнього політика і реорґанізатора Китаю, і вернувся зним тудиж у 1911 р. Сунятсен, президент китайської републики, іменував двацятьтрилітнього Чанґ-Кай-Шека командиром бриґади, а десять років опісля начальником військової академії у Вампо. В міжчасіж перебував він довший час у Москві та сповняв аж до 1925 р., тобто до часу, коли вмирає Сунятсен, щонайважніші військові обовязки в розточуванім вічними внутрішніми війнами Китаю.

І це завдяки Сунятсенові познайомився Чанґ-Кай-Шек з родиною Сунґ, з якої одна жінка була дружиною Сунятсена. Ота родина Сунґ це для нинішнього Китаю щось таке, як напр. колищні, на вершку своєї могутности стоячі Ротшіллди для Европи. Їх майно таке велике, що визначити його числами просто не дається. Вони змогли оволодіти банком, що видає банкноти для Китаю. І отимто ввесь громадський, фінансовий та господарський лад у призначених Европою частинах Китаю залежний в цілости — від них. Один член тієї родини, а саме сорок два-літній Т. В. Сунґ покінчив американський університет Гарвард і е нині скарбовим міністром Китаю, причім гідне уваги, що всі члени родини Сунґ е христіяни.

А жінка Сунятсена, уроджена Сунґ, визначна своїм усесторонньою европейською освітою та знанням чужих мов, зуміла в пожиттю з чоловіком пізнати тайни високої політики і то так основно, що незабаром Чанґ-Кай-Щек став її тихим, але жагучим звеличником, дивуючись на її, іноді справді гідну подиву зручність у ладнанню дипльоматичних непорозумінь. Вона ось уміла дати раду і в найтяжчих ситуаціях, навіть тоді, коли чоловіки були вже цілком безрадні, а те, що вона порадила, вінчалось майже з правила блискучим успіхом.

Колиж опісля Сунятсен лежав на ложу смерти, то він не тільки призначив Чанґ-Кай-Шека своїм наслідником, але й висловив побажання, щоби й одружився з його жінкою. І це його побажання було сповнене. Після того ось, як минув рік обовязкової жалоби, Чанґ-Кай-Щек оженився з вдовою по Сунятсені, яка стала йому правою рукою трохи не в усіх державних ділах. І воно нині загально відоме, що та жінка має такий вплив на політичні справи теперішности, що з цього погляду не може з нею рівнятися ніяка інша визначна жінка сучасности. Вона е втаемничена в усе, і з кожного погляду являеться дорадницею свойого чоловіка.

Отак впливові цієї жінки треба завдячувати й те, що Чанґ-Кай-Шек, досі ісповідник Конфуція, дня 23. жовтня 1930 р. охрестився. Тодіто на питання китайського священика маршал відповів твердим голосом: „Так, я хочу бути вірним сином едино правдивої церкви", причім акт хресту довершено було у приняві його жінки та двох шваґрів. Позатим одначе добув той акт великого політичного значіння. Це ось маршал саме тоді добув великої перемоги над китайськими комуністами, які підчас свойого відвороту вигубили в долині Янгтсе великі шари христіян. І так акт хресту став документним доказом протикомуністичного наставлення Чанґ-Кай-Шека та показником його світогляду. Але воно можливе тільки в країні з такою прастарою культурою як Китай, що 300 міліонів ісповідників Конфуція, Будди й таоізму погодилися з католицькою вірою свойого провідника.

Зрештою в духовости Чанґ-Кай-Шека не бачиться ні сліду якоїсь демаґоґії; що більше, — він навіть не дуже то блискучий промовець. Форма його промов е завжди проста. Промовляючи, він часто зупиняється, щоб краще надуматися; але після того, як у його словах спалахне вогонь, голос у нього кріпшає, і темпо промови прискорюється. А в рідких випадках, коли він хвилюється, набігають йому на чолі жили, і тоді той, зрештою зрівноважений і скупий на слово чоловік попадає легко в екстазу. Чанґ-Кай-Шек ось узагалі особистість суґестивна, яка робить враження своєю природньою достойністю та пронизливим поглядом. А можливо простим являеться його спосіб життя. Він турбується всім, спірні питання вирішує сам і звертає увагу і на те, щоб вулиці й доми були чисті. І неабияк характеризує його й та обставина, що він не спить ніколи довше, над чотири години, і що його одинокою розвагаю є книжки і музика.

Словом:

Образ китайського вожда націоналістів дуже симпатичний. І ми хочемо надіятися, що така людина зможе врешті очистити Китай від тієї пошести большевизму, якою він ще завжди водно заражений, та що отак сім голов червоної большевицької гидри будуть знищені на сході основно.

Бо нищити большевицьку Москву — це нині найважніше завдання культурного і христіянського світу.

Д-р Остан Грицай.

ЗА ЛЮДИНУ СИЛИ І ВОЛІ

Львівський „Наш Прапор", обговорюючи вагу „сильної зброї", себто доброї книжки і доброї преси, підкреслює потребу перетворення української маси при помочі друкованого слова в діяльну націю, в нових людей, що вміють поборювати і найнесприятливіші обставини. Між іншим читаємо там таке:

Нікуди правди діти — наша нація переживає важкі часи й то під кожним оглядом, на всіх ланках її життя. Очевидячки, що винуваті в тому теж і зовнішні умовини, серед яких живемо, але одночас й у великій мірі таки ми самі. Бо джерело культурного, політичного та господарського розвитку е в психічній орґанізації нації. Так! Ніхто не стане перечити, що основоположною причиною будьякої починовости людини був, е і буде самий чоловік, з його волею, характером, темпераментом, думками й бажаннями. Людина волі, сильної постанови завжди держить голову понад обставинами, вона вміє загнуздати тіж обставини, підпорядкувати їх своїм потребам. Це людина сили й така сьогодні тільки й живе й панує, видержує життеву спробу. Хто постійно бачить тільки змору несприятливих умовин, той родився на те, щоб ніколи не зазнати радости поремоги. Такі люди стають поневільними жертвами життя. Вони мусять жити для інших, мусять коритися силі свойого окруження, і ачать у всьому прокляття долі.

Такі думки і міркування виринають у голові у звязку з минулим і сучасним досвідом українського життя. Бож вічно, впродовж всієї нашої історії, одні й тіж самі причини творили наше лихоліття, яке ні на волос, до сьогодні, не втратило на своїй гостроті. Чому пізнання причин не було ніколи для нас виходом із „дому неволі"? Адже хто бачив тюрму поза собою, той не відчув як слід отого її гнету, щоб врешті отрястися з мрячної злуди й поступити крок вперед.

Наше національне відродження, перевиховання мумусить зачатися з власного нутра, з середини. Наш важкий і твердий час ставить нам невідкличний наказ і вимогу найвищих форм орґанізованости очевидячки не партійної. Авсеж, вимогу будівництва в національному значінні того слова. Мусимо вже раз пробудитися й увільнитися з неволі животіння, безрадности й охлялости в небезпеці загрози супротивних сил. Вирішним і вихідним мусить стати чолова вимога життя нації, оздоровлення національного орґанізму від руйнуючо-розкладових сил.

Та життя, культуру, багатство, власний храм творить той, що **хоче жити, творити цінності,** бути багатим і славним. Безвольність, духове лінтяйство — це первородний гріх української національної вдачі.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. Р., Балтімор, Мд. — Повідомлення про „Різдво в Україні" прийшло запізно, щоб можна було подати його в ґазеті. Пришліть допис до виставі. А також подайте точніші інформації про цю дівчину, що вибивається у спорті. Хай напише хтось з молодих, що знає цю дівчину.

У суді.

Прокуратор: Чи ви знаєте особисто підсудного?

Свідок: Так.

Прокуратор: То можете видати опінію щодо його правдомовности?

Свідок: Це тяжка справа. Підсудний працює в метеольоґічному інституті.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук забороняться. — Авторські права застережені.

(12)

Офіцир в картиграє, пе шампан і лущить морду Голопупенка: А цей кривиться малпою, меле нісенітниці. А юрба реве реготом з пришелепуватого хахла. Нещасна, забита юрба. Політрук Йойна Ціперович гаркавим голосом дякує за відвідини, просить не забувати гостинної червоної армії. Реве обхований грамофоном, гойдається червоне рядно, кривиться карикатура контрреволюціонера.

Село дістало наказ пекти для червоної армії хліб. Сільський комітет зібрав муку. Пшеничну, житню, ячмінну, вівсяну, яку хто має. Зсипали все до купи, розважили на „паї" і раздали господиням. Хліб той завтра має бути відставлений на фронт „бійцям". Село мусить дати „наряд" підвід. Але всі підводи були вже в наряді. Деякі тижнями гуляють по лісах. Стратон, що вмудрився заховати свої „орлята", не вилазив з гущавин. На нього почали ремствувати: — Як то? вже третій раз їду, а той ні разу.

— Він у млині...

— У млині. Щось там дуже довго мелеться... Кожний раз, коли тільки треба підвід, то він або в млині, або до Дерманя поїхав, або на торг... А колиж він буде дома?...

На цей раз до Стратонової баби прийшли не свої, а „товариші". Сказали їй: Слиш, баба... Не явиться твій старик до завтра, з хати один попіл буде.

Над ранок Стратон приїхав з ярмарку. Коні спали, бо кормив їх мало. Серце його на кусся рветься, коли бачить, як його Шпак і Білогривий „скидають стерво", тратять блеск, випинають клуби та ребра. Та що робити. Заберуть як стій. Усім забрали.

Крім Стратона з Дерманських хуторів назначили в наряд нового Тарасового приймака Макара, Тита Когана та Володька. Матвій почув про це і тільки рукою махнув. — То... Хто знає, чи приведеш назад коні... Як заженуть під Варшаву...

— Но, — каже Володько. — Будемо бачити.

За цей час Володько навчився дещо большевицької мови. Тримає себе певно, говорить рішуче, з присмаком. Один матюк ніяк не дається йому. Не повертається язик на це мерзенне слово.

У Матвієвій клуні крім коней примістилися шевці. Цілий час шиють фронтовикам взуття. Вечором один підходить до Володька.

— Слиш... Товаріщ. Скажі, ґде здесь девкі хорошіе. Палучіш на сапаґі товару.

Володько подумав і сказав: — Підем у село. Покажу.

Пішли. Таваріщ радіє. Володько завів його під хату Соловія. Старий вже помер. Лишилась його горбата й осліпла бабця.

— Туди йди... Там прекрасна фея мешкає — показує Володько.

— Вот харашо. А прімьот?

— Канечно. Она такіх любіт.

— Ну... Палучіш на сапаґі.

І большевик пошелестів через кукурудзу під хатину Соловеїхи. Володько посміхається і йде до дому.

— Сукін ти син! — лається на другий день большевик.

— В чім справа? — питає Володько.

— Сам знаеш. Зашел, а там столетная яґа. Тьху, чорт бері!..

Володько регоче. — Дурак ти, товаріщ... У неї дочка е. Не бачиз?..

— Врьош? Нет. Девкі не відал.

— Мало чого ти не бачив. А де товар на чоботи?

— За что? Обманул меня і ещо...

— Не обманул. Сам ти матня безнадійна. Сьогодні піди ще раз, але порядно обшукай хату. А товар давай. Обіцяв, так давай...

— Ну, на подошви достанеш. Чорт с табой. Но, как ти меня обдул... Сматрі...

Володько сьогодні віджджає на фронт. Він міркує, як би йому висховзнути від цього. По обіді запряг коні, сідає на віз і їде в поле. Там за горбом над Угорщиною скошена конюшина. Володько має намір поїхати туди, набрати конюшини, а як ніхто не слідкуватиме, чкурнути в ліс. Але тільки він виїхав на поле, як від хутора Хоми Ет-тоє вириваеться охляп на коні будьоновець. Володько побачив його, вдарив по конях батогом і пустився в чвал. Будьоновець пре навпростець через овес, махає люто кулаком і матюкається. Але Володько не оглядається. Він їде, як може швидко. Будьоновець женеться за ним. От-от дожене. Вже виразно чути ззаду його матюки. Володько розгонно під'їжджає до покосів конюшини, круто повертає, злазить з воза і спокійно починає класти конюшину.

Приганяє будьоновець. Кінь тяжко дихає і прихає піною. — Ах ти, сукін син!... А я думал, ти удірать! Разве ти не відел, как я скакал?

— Кто тебя знает, чево ти скакал, каже спокійно Володько. — Мені он треба на дорогу паші.

— Ну, ладна. Бері пабольше. Моя лошадь тоже с табой пайдьоть. Вот чорт какой...

На дорогу Настя навязала Володькові вузлик хліба і сала. Володькови їхав. У селі чекають на нього Макар, Тить і Стратон. Тить і Стратон нервуються та лютують. Особливо останній. — Анцихристи, нелюди. Отож у Святому Письмі написано: прийде час і не останеться каменя на камені. У „откровеніях" ясно писано, що Анцихрист родиться від жидівки. А Троцький хто? Не жидюга? Зібрав христо-продавців і пре на народ христіянський.

Тить слухає Стратона, але йому інше в голові. — Ой-йой-йой! У мене на полі всі копи. Прийде сльота і все погние.

Макар і Володько, як молоді, сокійно дивляться на справу. Макар тільки побоюється, щоб йому його білих кобил не забрали. При відїзді тесть наказував: — Заберуть, то й сам не вертайся. Гляди мені!..

Макар чоловік спокійний, рівний, не говіркий. Коли прийдеться до діла, хто знає, чи не вкладе він спокійно когось з „товаришів".

Всім чотирьом хуторянам вложили не хліб, а набої. Виїхали над вечір. З села виплутався довжезний обоз і посунувся хвилястим шляхом. Для охорони приставлено відділ кінноти.

Над Кремянцем сідає велитенське сонце. Хмарою знімається з дороги курява і засипає вуха, ніс, очі. Один за другим поволі котяться вози. Коло Кремянця зустрілися ще з якимсь обозом, що йде напроти. Курява ще збільшилась. У деяких місцях підводи затикають шлях і цілий обоз зупиняється. Хвилина тиші. Після задні гукають: — Ей, там! Поганяй!

— Стой! Куда паедеш? Не відіш, чтоль?..

Гі-гі-гі-гі! — гиржать і прихають коні. Хтось заводить „яблочко"...

Ех, яблочко, да наліваєтся,
Махно жіда оседлал
І катается.

Серед ночі обов вїжджає в якесь село і зупиняється на ніч. Підводи самі собі шукають пристановиська. Володькові вдається попасти під браму якогось дядька. Все таки під накриттям ліпше, хоч ніч тепла, місячна. З Володьком ввесь час тримається тойсамий будьоновець, що наганяв його.

Зупинилися. Володько впорює коні. Передовсім мусять трохи прохолонути. Після напоїть їх та підчепить до дишля опалку. Тимчасом виняв шматок хліба, сала, розломив усе на половину: одну собі, другу будьоновцеві.

Той взяв. Їдять і гуторять.

— Чорт знает, каґда ета вайна кончітся, — скаржиться будьоновець. — Ваюєш, ваюєш, а что с етаво — чьорт разєзнает...

— Глупа війна, — зазначує Володько.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧОГО ЖІНКА ПОТРЕБУЄ?

Скільки разів застрайкують робітниці, все проти них підносять закид, що вони дістають стільки, що це вистарчає на їх прожиток.

Скільки саме треба жінці на прожиток? — варто би спитати.

Жінка відомого актора Джана Берімора, подаючи в суд позов за розвід по кількатижневім життю, домагається від чоловіка аліментів (удержання) в сумі $2,525 на місяць. Якщо комусь могло би це видаватися зависоким домаганням, то най прочитає, на що пані Берімрова думає видавати ці гроші. Отже їй треба $350 на „рент", себто на оплату комірного. $100 на місяць треба їй на ріжні молочні продукти, себто молоко, масло, сир. $500 треба на „ріжні домашні видатки", такі, як відповідне виповнення пивниці напитками. $750 треба їй на суконки. І так далі. А $500 на оплату завідателя, котрого їй треба на те, щоб вона могла зробити карієру на сцені, котрій вона хоче присвятитися.

Можемо тепер представити собі, яке становище займе пані Берімора до домагань домашньої служби.

ЩО ЖІНКА МОЖЕ.

Краєвий Союз Подрібних Ґалянтерійних Купців рішив надати зприводу своєї річної конвенції нагороду найкращому продавцеві. Нагорода припала одній жінці.

Коли покликали її до комітету нагороди, й стали допитуватися за ріжні дані з її життя, показалося, що вона має 51 літ, що вона вдова, мати двох дітей, що почала займатися продажем річей у 1929-тім році, коли лишилася вдовою, та що вона до того часу ніколи на свій прожиток не працювала.

Про надання цеї нагороди цій жінці була в місцевих ґазетах згадка на пів шпальти на дальшій стороні. Згадки про позов пані Беріморової за аліменти від її мужа були в пресі цілого краю, і то на першій стороні, і ці згадки тягнулися кілька шпальт і звичайно подавали світлини діевих осіб.

Котра драма цікавіша?

ЖІНКИ ЯК АРТИСТКИ.

У Ню Йорку відбувається 46-та річна вистава Краєвого Союзу Малярок і Різьбарок. На цю виставу вислали образи жінки просто з кожного стейту, ба навіть з Канади й Мексика.

Колись малярка або різьбарка була великою рідкістю. Просто білий крук. Нині їх є сотки.

І малюють і різьблять жінки не лише для приємности. Багато з них з того й живуть.

ЗАВЗЯТІСТЬ.

У мешканню під ч. 304 Евергрін Евеню, в Брукліні, знайдено оноді тіло 32-літньої готелевої послугачки Катерини Штаер. Поліційне слідство над причиною її смерти відкрило замітні факти.

Вона заставила свого приятеля, що займався направою електричних дротів, спрепарувати в її кімнаті електричну пастку на вломників. Хтоб відсував фіранки, сполучував би собою два електричні дроти, до котрих її приятель спровадив, без відповідного на це дозволу влади, електричний ток сили 300 вольт. Жінка припадково сама попала в ту електричну пастку; забувши рано відлучити електричний ток, вона взялася відсувати віконні фіранки.

На вломників завзялася вона від часу, як хтось вломався до її хати місяць тому й забрав її з мешкання деякі річи. В своїм завзяттю до грабіжників вона хотіла вбити всякого, хто закрався б до її хати.

„АЖ ЧОЛОВІКОВІ СТИДНО".

Данець Петер Фройхен написав книжку про підбігунові околиці. Панує там майже безперервна зима. Життя там звичайно дуже тяжке.

Жінки, пише автор, переносять усякі труднощі нарівні з чоловіками.

Каже він, що жінки в зимних краях переносять труди так легко, що йому аж стидно ролиться за себе, коли він подумає, що він сидить у вигідній кімнаті, коли жінки там переносять такі труднощі.

І ДО ТОГО ВОНИ БЕРУТЬСЯ.

Жінки здавна займали поважне становище в літературі кожного просто народу. Та останніми часами вони деколи беруть у ній участь більшу, якби їм випадало з числа.

Як можна сподіватися, жінки-письменниці пишуть про те, що вони знають найкраще, себто про переживання жінок. Тепер лондонська газета „Обзервер" подає статтю про жінки, що пишуть кримінальні романи, і каже, що письменниці заняли в цій ґалузі письменства поважне місце.

Що лишиться тоді чоловікам як їх виключна сфера?

Вона: — Я саме вичитала в ґазеті про чоловіка, який подарував **своїй** жінці намисто за пять тисяч долярів. Мені щось таке не притрапилося!

Він: — А я читав у ґазеті, що один чоловік добре вигратав свою жінку. Це тобі також не притрапилося!

— Мамо, що то значить „почуття такту"?

— Бачиш, сину, то йде про те, щоби люди не здогадувалися, що про них думають.

ХТО З НАС БУДУЄ, А ХТО РУЙНУЄ НАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОРОБОК

Від довших десятків літ слідку за нашим народнім життям в Америці. І за розвоєм нашого У. Н. Союзу. Слідку, бо в те життя і я намагався вложити свою скромну частку. А коли на старости літ забираю час від часу голос, то роблю це на те, щоби поділитися з молодшими моїм досвідом. Бо не одно я тут бачив, і не одно пережив. Я радий, що ми закінчили старий рік тим, що наш У. Н. Союз вийшов з нього з 30,335 членів. Бо це є дійсний успіх. Це вказує, що, як це писалося в редакційній статті „Свободи" з 15. січня б. р., коли в нас є сильна воля, то ми можемо осягнути те, що бажаємо осягнути. Тепер повинно бути наше завдання цей осяг задержати, а далі — збільшити. Бо, як писалося цілком слушно в згаданій статті, місце кожного свідомого українця і кожної українки є — в У. Н. Союзі.

Таке повинно бути наше завдання. І чим хто свідоміший і патріотичніший, тим більше він повинен це завдання розуміти. Але чи так є? Щоб на це відповісти, покличуся на голос нашого громадянина М. Мельниченка, що подав у „Свободі" з 14. січня дуже цінні й правдиві завваги з нагоди вибору делеґатів на найближчу конвенцію У. Н. Союзу. Гром. Мельниченко звертає увагу на те, що нераз при допомозі „кумів, швагрів, односельчан" таких делеґатів вибирається, що то думають, що на конвенції „треба тільки руки догори підносити", бо „там і так не дадуть говорити". А в такім випадку — кождий добрий на делеґата. Це свята правда, що пише гром. Мельниченко, бо так воно дійсно буває. І правда те, що є друга категорія делеґатів, що то їх вибирають і висилають на те, що вони перед вибором заявляють щось таке, як: „Го, го, брате, я не в тім я битий, я знаю, як тим панам заїхати. За мене не постидаєтеся наш відділ". Гром. Мельниченко має побоювання, що саме таких делеґатів готово не бракувати на конвенції У. Н. Союзу, що го відбудеться у травні в місті Вашинґтоні. А я, як старий практик, додам, що ці побоювання дуже слушні. Вже є познаки, що всякі руїнники, такі, що до нашої організації рук не приложили, а тільки її використовували для особистої наживи, зачинають робити каламуту в нашім народнім житті. Надіються, що на конвенції У. Н. Союзу знайдеться якесь число таких делеґатів, що то приїхали, щоби „перехатися по панах". Вони думають, що тоді буде нагода в каламутнінй воді зловити якусь рибку.

Совість наказує мені звернути увагу нашому членству, як теж делеґатам, щоб не давали себе зводити з праведної дороги ріжним народнім шкідникам, отим неробам, що хотілиб легко жити і прикриваються в своїй руїнницькій праці „ідеєю", та що називають свою аморальну роботу нищення чести наших громадських діячів — „критикою", і що хотілиб ввести в наше життя анархію і ґенґстерські методи вит тягання від нашої організації гроша чи змушення „Свободи" похвалювати таку роботу і такі вчинки, які приносять українському імені в Америці шкоду і ганьбу.

Тому, коли приходить ця хвиля, яка нам, членам, дає змогу, через наших заступників, провірити діяльність У. Н. Союзу і його органу за останні чотири роки, ми повинні глядіти на діяльність наших головних урядників і редакторів спокійно й розважно. Ми повинні провірити їхню працю. Пригадати собі, де вони за ті чотири роки були і що робили, яку реформу перевели, які заклики писали. Треба провірувати працю, бо про неї йде. Бо працею росте У. Н. Союз і наша справа в Америці. Якщо такої праці не булоб, то за це треба „панків" ганити, але якщо вона є, то вже як не справедливість, то честь нації наказує дати признання тим, що дбають про збільшення нашого національного дорібку в Америці, що стережуть нашої організації й боронять Рідний Край та організують для нього допомогу. Придивляючись нашій національній роботі в Америці, можу сказати з чистим серцем, що ті, в яких руки ми вложили провід в У. Н. Союзі і яким ми віддали ведення „Свободи", намагаються всіми силами обеднувати нашу іміграцію і звертати її увагу на ідейну працю. І це я вважаю доброю роботою і це є для мене найголовніше. Тому нашим змаганням повинно би бути скріпити цю роботу, а не помагати анархізувати наше життя та довести його до безладдя, на те, щоб ріжні безвідповідальні осібняки могли тоді безкарно гуляти по національнім організмі.

Михайло Беля,
Асторія, Л. Ай.

У школі.

Учитель: — Скажімо, що твій батько купив на борг товару раз за сто долярів, другий раз за двацять пять. Скільки буде винен разом?

Ученик: — Сто пятьдесять!

Учитель: — Чому сто пятьдесять?

Ученик: — Я знаю добре мого батька, то я відразу дорахував судові кошти.

Рятунковий пояс.

Жінка потопає в морі. Моряки, що стоять над берегом моря, кидають їй рятунковий пояс.

— Інший пояс! Інший пояс! — кричить жінка. — В білому мені не до лиця.

Мек Неб навідується вічно до свого приятеля та пересиджує в нього цілими годинами. Коли приятелеві вже це надокучило, звертає уважливо увагу Мек Небові:

— Твоя жінка й діти певно дуже втішились би, колиб уже тебе побачили.

— Певно, — зрадів Мек Неб — я їх зараз тут спроваджу!

ПРО СПРАВИ У. Н. СОЮЗУ.

ВИБОРИ ДЕЛЕҐАТІВ НА КОНВЕНЦІЮ І ПРОТЕСТИ.

Я був членом верифікаційної комісії на минулій конвенції У. Н. Союзу, що відбулася в Дітройті. І знаю, скільки то було клопоту з повновластями делеґатів, і то з такими, де делеґати були вибрані цілком законно. Бо хоч були вибрані законно, то це не спинило другу сторону від протесту. А таке було по багатьох, дуже багатьох відділах. А ми хотіли полагоджувати справу по справедливости і від серця. А заразом думали і про добро У. Н. Союзу, про те, щоб наше рішення було таке, щоб могло заспокоїти обидві сторони, бо знали, що інакше потерпить на тім організація. Це така прикра справа, що мушу тепер звернути на неї уваґу. Протести, які ми переглядали минулої конвенції, виказували, що вони були висилані з особистої пімсти, з незадоволених амбіцій одиниць. Вони мали дуже часто наскрізь кумівський характер. Були в них погрози для всіх і вся, що аж соромно було це читати, особливо, коли такі письма були ще прикрашені підписами, зложеними перед публичним нотарем.

Такі річи не повинні тепер повторитися. Вони шкодять організації й вносять роздори між членів, а то розбивають цілі відділи. А того не булоб, колиб членство пильнувало свого обовязку і явилося на мітинґу, на якім вибирають делеґата чи делеґатів на конвенцію. Всі мусимо памятати, що цей вибір мусить відбутися на однім мітинґу, бо так каже наш статут. Вибір мусить відбутися в приписанім часі, а не по реченці, як це часто буває. А то вибори відбуваються часто два рази, а по виборах іще трапляється й таке, що повновласть висилає секретар без підпису предсідника. Бувало й таке, що секретар, надсилаючи неправильно виповнену повновласть, був свідомий того, що повновласть не є в порядку, але це не здержувало його від погроз, якщо повновласть буде відкинена. Знаю з досвіду, що коли відділ пильнує порядку, то не може зайти такий випадок, щоби повновласть була відкинена. Ми мусимо розуміти, що в організації мусить бути порядок і пристосуватися до рішення більшости, бо в нас є демократична система. Тож пильнуймо порядку і при виборі делеґатів та не забираймо конвенції часу дебатами над повновластями делеґатів. Бо це коштує ще й багато гроша. Підношу це для нашого спільного добра, бо цим разом я не їду на конвенцію У. Н. Союзу.

Олекса Цепко, Акрон, О.

ПОЛІТИКА „ДОБРОГО СУСІДА" І ДОКТРИНА МОНРА

Може ще заскоро оцінювати висліди Всеамериканської Конференції для взаїмного миру, але одно вже певне: Доктрину Монра, що звиш сто років була одною з провідних думок американської закордонної політики, наново вияснено. Правда, що багато політиків каже, що Доктрина Монра уступила в користь новій політиці „Доброго Сусіда". Це політика миру і кооперації, котрою Злучені Держави готові ділитися з іншими американськими народами для охорони Південної і Середущої Америки перед можливими імперіялістичними посягненнями заграничних народів. Американські пляни, предложені на конференції в Буенос Айресі, виказали теж звиження митних оплат та злагоду перепон між американськими народами; створення тіла для полагоди міжнародніх спорів на американських землях та забезпечити і скріпити їх культурні зносини. Щонайменше у двох останніх справах конференція мала успіх.

Для певного зрозуміння зміни американської політики треба пригадати початки та історію Доктрини Монра.

Були непевні часи, коли Джеймс Монро вступив до Білого Дому. Святий Союз, як найвища влада Европи, згнобив ліберальні елементи у малих краях і привертав владу королів і дідичну шляхту. Тимчасом повстання змінили Південну Америку. Еспанія втратила свої посілости в Америці крім Куби та Пуерто Ріка. Портуґалія втратила Бразилію, а Франція острови Гаїті. Коли Святий Союз плянував відзискати ті провінції, сформовані республики Південної Америки глядили в сторону Злучених Держав за симпатіями та можливою поміччю.

Інша загроза появилась на далекій півночі на Тихім океані. Росія, одна з чотирьох великих сил Святого Союзу, вступила до Нового Світу як кольонізаційна сила. Вона домагалась не тільки Аляски та довільної смуги побережжя майже по Сан Франсіско, але теж права не пускати кораблів інших країв на води північного Тихого океану.

В таких обставинах президент Монро предложив конґресові кілька проблем і видав осторогу, що як Америка не мішається до Европи, то Европа не має мішатись до Америки. Часть того послання, як становище Америки, стала товчком „Доктрині Монра", котрої принципи були такі:

1. Так як Злучені Держави не мішаються до европейських справ, европейські держави повинні держатись осторонь від американських справ.
2. Американських континентів не можна вважати за поле на будучу кольонізацію будькотрою европейською державою.
3. Латинські краї Америки мають повну незалежність, а всякі спроби здавити або контролювати їх Злучені Держави вважатимуть ворожими.
4. Однаково ворожою буде вважатись кожна спроба европейських держав „поширити свою систему на будькі частини котрогось із континентів".

Тимчасом Доктрина Монра багато стратила з оригінального значіння. Поширено територію прилученням великої области сусідних земель. Американські інвестиції ширились і так звана „долярова дипльоматія" цього краю спричиняла чимало невигод у латинських державах Америки. За президента Ґрента і знову президента Теодора Рузвелта дипльоматія була тої думки, що обовязок Злучених Держав, за Доктриною Монра, це „охорона життя і майна" на островах Карібійського моря, де місцевий уряд не всилі або не хоче того робити. Згідно з тою теорією, американські гармати кораблі часто перебували у карібійських портах, а американські моряки деколи контролювали політичну ситуацію в Гондурасі, Гаїті, Нікараґві та на мексиканськім пограниччі.

За останніх десять літ менше нарікали в латинській Америці на Доктрину Монра як знаряд „американського імперіялізму". 1932 року президент Гувер відвідав Південну Америку, ширячи подібні думки про Доктрину Монра. Двайт Моров, американський амбасадор у Мексику, заявив згідно з новими поглядами, що латинські американщі це суверенні народи у своїх границях та нікому до них мішатись. Посуваючи дальше ці нові розуміння, президент Франклин Д. Рузвелт та його секретар стейту, Кордел Гул, стараються зробити Доктрину Монра живучою силою, збираючи всі амириканські республики на основі прівности, для взаїмного миру й економічної та культурної кооперації.

ФЛІС.

WPA ПОМАГАЄ ЖЕРТВАМ ДИТЯЧОГО ПАРАЛІЖУ

Тисячі американців, більшість з них діти, дістають поміч у своїй боротьбі за відзискання влади спаралізованих частин тіла від численних публичних служб, зорганізованих за Програмою Допомогової Праці WPA.

Обслуга обнимає будову нових та поширення існуючих шпиталів, приладжених спеціяльно для лікування випадків дитячого паралічу; будову та завідування ставками для штучного лікування; закладання літних таборів для калік; фізично-штучне лікування та купелі; ведення експериментів скроплювання його винайденим розчином в ціли здержання розвитку недуги та ведення наукових курсів для жертв паралічу, котрі не годні ходити до школи.

Шпиталі та ставки для дітей-калік будують робітники WPA у багатьох стейтах. У Вест Вірджінії, де обчислено, що повних дванацять тисяч людей потребує лікування, прибудовують нове терапічне крило до Морис Меморіял Шпиталю в містечку Милтон. В цих нових будинках будуть купелеві ставки з солоною водою та лікувальні кімнати. У Гат Спрингс, Ню Мексико, будують шпиталь для дітей-калік. Там будуть міститися 84 ліжка, два ставки для підводного лікування, тощо. Новий терапічний ставок викінчено в Шпиталі Джеймс Виткомб Рілей Меморіля в Індіянаполіс, Індіяна, а інший в Туксон, Аризона. Праця при будові дала заняття звиш двом тисячам робітників.

В Олбані, Ню Йорк, де попередно жив президент Рузвелт, WPA веде фізично-терапічний проєкт, що обнимає лікування та купелі для спаралізованих.

У Лейквуд, Род Айленд, знаходиться літній табор для калік з обслугою та інструкторами WPA.

Для тих, котрі не всилі ходити до школи, WPA зорганізувала викладові кляси з академічними предметами у Вест Вірджінії, Айові та Ню Йорку. Тисячу дітей у Вест Вірджінії стало відвідують вчителі WPA. Деяких учать у шпиталях, де вони перебувають, а інші дістають лекції в дома, до котрих вчителі постійно доходжують.

Одначе проєкт, котрий передбачає далекосяглі висліди, це той, що включає спроби полоскання полієм. Це відчиняє шлях до будучого розвитку охорони, котра може з часом змести цю проказу, що тепер спричинює річно тяжкі втрати в кожнім стейті. Самий спосіб полоскання розвинув д-р Чарлз Армстронґ зі служби публичного здоровля Злучених Держав, що являється на сто відсотків успішне для охорони перед поширенням недуг у звірят. Але до літа 1936 року не роблено ще подібних спроб на людях.

Епідемія, яка вибухла на Алясці минулого липня, показалась льоґічною сценою для досліджувань лябораторій. WPA негайно призначила фонди та доглядачки хорих з допомогового спиську на поміч службі публичного здоровля для виконування широкої експериментальної програми.

Через ніч навіщений край перетворено у велику лябораторію. Лікарі та доглядачки вповні кооперували з урядовцями публичного здоровля, а 127 доглядачок WPA скоро поспішили на поміч. Приблизно 270 тисяч людей скроплювано носовим полієм. Ведено точні записки про здоровля тих одиниць та порівняно з описом про стан здоровля яких 160 тисяч осіб, котрих не скроплювано. Вислід виказав, що скроплювання зменшило небезпеку зараження, але треба ще дальших студій для винаходу успішного інструменту для скроплювання, від того, що тепер вживають, як теж уліпшення полію. Медичні власти погоджуються з тим, що підняли важні кроки в стараннях за охорону проти тої недуги, котра є так поважна, що остається тільки мала надія на повне вилікування.

ФЛІС.

Розмова.

— Я гадаю, що пан Пінкертон у кожному цалі джентельмен.

— Гм, так, одначе він такий маленький . . .

Двійник.

Сензаційний актор одержав двійника. Режисер представляє його акторові: — В усяких небезпечних ситуаціях цей чоловік вас заступить.

Актор (врадуваний): О, то дуже добре! Хай жеж він зараз піде до мене до дому та скаже моїй жінці, що я нині вернуся до дому пізно в ночі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Ювилей Українського Національного Хору „Думка".

Цього року Український Національний Хор „Думка" в Дітройті обходить 10-ту річницю свого існування. Цей ювилей хор бажає вшанувати концертом і балем, що відбудеться 31 січня ц. р. З нагоди цього ювилею вартоб ширшому українському загалові познайомитися з діяльністю цього корисного і трудолюбного товариства.

Хор „Думка" зорганізовано 27 січня 1927 року. Ініціятором і основником його був п. Іван Атаманець, який рівночасно був його диригентом впродовж десятьох літ його існування. Цей хор, як і інші українські інституції, почався з кількох одиниць. Зчасом він зростав у силу і тепер начисляє біля сотні членів.

До цього хору належать ріжні, щодо політичних переконань, члени. Та до співу вони не мішають політики. Рідна пісня їх злучує в одно, в одну справжню „думку" служити українському мистецтву, самому черпати приємність з української пісні і нею насолоджувати інших. Кожна особа, що любить спів, стає під впливом рідної пісні патріотичнішою; бо в наших піснях є не лише чисте мистецтво, але й глибока народня мудрість. Недаром наш нарід свої народні пісні часто називає „думками". В них є передана наша традиція, наша минувшина, а також заповіт нашої будучности.

Тому саме українські громадяни міста Дітройту так радо горнуться до свого хору і так стало та витревало в ньому працюють. Безперечно, найбільшу заслугу в тому поклав сам диригент, п. Атаманець, який зумів перед хористами відкрити красу української пісні. Він витревало працював для хору, хоч не побирав за це ніякої заплати, хіба тільки терпку критику від деяких одиниць, яких ніхто ніколи нічим не задоволив. Багато труду поклада для хору і його дружина, пані Атаманець, яка, як солістка хору, своїм милим голосом все чарувала українську суспільність у своїх десятках, а то й сотках ріжних виступів.

Треба підкреслити, що найбільшими любителями української пісні показались українські жінки. Вони то стало приходили на проби, не опускали ніколи хору та інших заохочували, щоб вступали до нього. Є в нашім хорі біля 35 старших українських жінок, які, не звертаючи уваги на свою домашню працю, що її добра господиня має вдома, взяли на себе ще також обовязок ширити тут в Америці українську пісню. Вони то своєю повагою, своєю витревалістю і завзяттям багато причинились, і далі причиняються, до вдержання дисципліни в хорі.

Назагал хор „Думка" складається зі старших і молодших членів. При старших і молодші набирають замилування до українського мистецтва, пізнають його тонку красу та стають добрими і сталими членами хору. Поволі наша молодь так привикне до українського мистецтва, що буде плекати його і поширювати тут в Америці навіть тоді, коли старшого покоління вже не стане.

Хор „Думка" впродовж 10-літнього свого існування виконав багато концертів, багато ріжних виступів на сцені і на радіо. В 10-літній його ювилей варт йому побажати дальших успіхів у його мистецькій праці та сили і витревалости далі працювати для добра української суспільности.

Василь Шанайда.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Конвенційні наради С.У.А.

Дня 17. січня ц. р. відбулися в Філядельфії перші конвенційні наради, на які прибула голова С.У.А. п. Вагнер, заст. голови п. С. Абрагамовська, скарбничка п. П. Костецька і п. Е. Угорчак.

В нарадах взяли участь представниці трьох відділів С.У.А.: 41, 42 і 48.

П. Вагнер по зложенню новорічних бажань пояснила, як треба братися до підготування конвенції. Вона сказала, що це получене з великою скількістю праці, при чім повинна бути згода і загальне вирозуміння, бо без того ніяка праця не вдасться. Дальше п. Вагнер прочитала програму праці, призначеної для відділів у Філядельфії. Першою точкою був вибір головного конвенційного гостинного комітету, в якого склад увійшли: О. Штогрин, М. Головата, А. Сивуляк, А. Бойко, М. Демяник, А. Минчишин, М. Шагала, М. Бабяк, К. Слободян. Цей комітет має ділитися на підрядні комітети, яких вибір, а радше доповнення полишено головному комітетові.

Дальші точки були: подбати про помешкання і поживу для делеґаток, уладити виставу експонатів, занятись виробленням програми концертової і приладженням вечері по конвенції. Після цього відбулися дискусії над поодинокими точками програми.

По відчитанню конвенційної програми п. Вагнер приділила один з рефератів О. Штогрин. Була порушена справа жіночої преси в Америці, якої вигляди показалися слабі при теперішнім фінансовім стані С. У.А.

П. Абрагамовська вказала на великі трудности з розповсюдненням попереднього журналу „Жіночий Світ". Вкінці п. Вагнер подала вказівки щодо вибору делеґаток, зазначуючи, щоб вибирати жінок заслужених у товаристві, котрі обізнані з життям і працею даного відділу; а найкраще з уряду. Пресовою референткою назначено О. Штогрин. На цім закінчено перші конвенційні наради.

О. Штогрин.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

КОГОЗ, Н. Й.

З коляди на Рідну Школу.

Від української церковної громади в Когоз переслано до Обеднання $48.65 як коляду, призначену на допомогу Рідній Школі в старім краю.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На Рідну Школу.

Бр. св. Николая, від. 175 У. Н. Союзу, ухвалило призначити з братської каси та вислати через Обеднання $10 на Рідну Школу.

В. Бартош, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На політичних вязнів.

Дня 17 січня ц. р. бр. св. Василія, від. 168 У. Н. Союзу, обходило річницю свого патрона й при тій нагоді не забуло за Рідний Край. Зібрано на політичних вязнів $7.72. Збіркою занялися М. Шнир і С. Космина. Гроші вислано через Обеднання на призначену ціль.

Н. Пащин, секр.

— Що тебе завело до арешту?

— Катар!

— Щось таке?!

— Так. Я пчихнув і пробудив нічного сторожа.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (100)

Крик „горить!" пролунав по всіх закутинах замку. Тут, то там почали підніматися напівпритомні та перепиті люди-леопарди. В їх умах ще бубніли бубни і гуділи дикі окли-ли вечірньої орґії. В ротах вони ще мали неприємний посмак випитого пива. Перший, що відразу опритомнів, був сам Люлімі. Він рішився орґанізувати поміч.

В першій мірі він почав кликати Боболя. Колиж цей не відзивався, він почав шукати його по темних кутах і попід столами. Нарешті він знайшов його, цілковитого пяного, на землі в одній кімнаті. Копнувши його порядно своєю „святою" ногою, Люлімі заговорив: „Горить наше село. Біжи зі своїми людьми і рятуй його. Бо коли не врятуєш, то чекає тебе смерть".

Боболько піднявся і під погрозою смерти почав напів притомно збирати своїх людей, тих, що ще могли стояти на ногах; далі почав поспішати з ними над беріг ріки до човнів. У своїм похмілаю він зовсім був забув про Олд Таймера, і Калі Бвану. Усівши в човни, дикуни почали гребти веслами, не знаючи добре, куди вони їдуть і чого.

Та в той сам час Олд Таймер напружив усі свої сили, щоб чимскоріше віддалитися від цього проклятого гнізда й дістатися на волю. Він вірив, що коли вони дістануться до великої ріки, то вони врятовані. Нагло дівчина, після короткого напруження, сказала: „Я чую якийсь хлюпіт весел... Це вони, в човнах, вони в погоні за нами".